

**De relatie tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden  
bij jongeren; de rol van etniciteit**

**R. M. C. Hoek  
Universiteit Leiden  
1021621**

**Masterscriptie Education and Child Studies  
Afdeling Jeugdhulpverlening  
Eerste lezer: Prof. Dr. P. Vedder  
Tweede lezer: Dr. M. Malda**

## **Abstract**

*In dit onderzoek is de relatie tussen acculturatiediscrepanties en het welbevinden onderzocht bij Surinaamse en Marokkaanse jongeren van 13 tot 20 jaar, waarbij etniciteit meegenomen is als mogelijke moderator. Er hebben 82 jongeren meegedaan aan het onderzoek met een gemiddelde leeftijd van 15 jaar, waarvan 50 met een Marokkaanse achtergrond en 32 met een Surinaamse achtergrond met een gelijke verdeling van geslacht (51% jongens en 50% meisjes). Er is een vragenlijst afgenomen bij deze jongeren over hun eigen acculturatiestrategie en de strategie die ze denken dat de Nederlandse bevolking van hen verwacht en over hun welbevinden. Er is geen samenhang gevonden tussen acculturatiediscrepancie en welbevinden en etniciteit speelt geen modererende rol. Er is geen verschil gevonden tussen Marokkaanse en Surinaamse jongeren in de relatie tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden. Er is wel gevonden dat Surinaamse jongeren meer assimileren dan Marokkaanse jongeren en dat alleen de Marokkaanse jongeren een integratiediscrepancie ervaren.*

## **Inleiding**

De Nederlandse samenleving bestaat uit veel verschillende culturen. Dit is gekomen door de vele immigratie, waarbij mensen met verschillende culturele achtergronden bij elkaar komen in een diverse samenleving (Berry, 1997). Cross-cultureel onderzoek laat belangrijke uitkomsten zien wat betreft immigratie en het welzijn van de immigranten. Uit voorgaand onderzoek is gebleken dat processen rondom immigratie, zoals acculturatie, beïnvloedende factoren zijn op het welzijn van migranten (Stevens, Vollebergh, Pels & Crijnen, 2005). Er is nog weinig bekend over de rol die etniciteit hierbij heeft. Etniciteit is echter een betekenisvolle variabele in het acculturatieproces. De culturele achtergrond van de immigrant kan samenhangen met de keuze van een acculturatiestrategie. Deze keuze van acculturatiestrategie kan weer samenhangen met het welbevinden van de immigrant (Roccas, Horenczyk, & Schwartz, 2000). Dit onderzoek richt zich op de samenhang tussen acculturatiestrategieën, acculturatiediscrepanties en het welbevinden van jongeren en wat voor rol etniciteit hierin heeft.

Alle autochtone jongeren en migrantenjongeren ontwikkelen een bepaalde identiteit, die beïnvloed wordt door de verschillende culturen om hen heen (Phinney & Baldelomar, 2011). Hierbij hoort ook de culturele identiteit. Dit is het deel van de identiteit dat betrekking

heeft op de cultuur of culturen waaraan de jongere zich verwant voelt. Tijdens de ontwikkeling identificeren jongeren zich met een bepaalde groep. De normen en waarden van die culturele groep hebben invloed op de ontwikkeling van de eigen identiteit van de jongeren (Phinney & Baldelomar, 2011). Een dergelijke verwantschap hoeft niet beperkt te blijven tot één cultuur, maar kan zich ook uitstrekken over meerdere culturen tegelijk (Phinney & Devich-Navarro, 1997). Een Marokkaans Nederlandse jongere kan zich bijvoorbeeld verwant voelen met de Marokkaanse cultuur en tegelijkertijd ook met de Nederlandse cultuur. De mate waarin de jongeren hun eigen culturele identiteit kunnen vormen, wordt beïnvloed door de verwachtingen en houdingen van de samenleving met al zijn culturen (Phinney, Horenczyk, Liebkind & Vedder, 2001).

### Acculturatie

In de multiculturele samenlevingen, waarin jongeren zich moeten ontwikkelen, is de macht van de verschillende culturele groepen vaak niet gelijk verdeeld (Berry, 1997). Hierdoor ontstaan er groepen die aangeduid worden als ‘minderheid’ en is er tevens een dominante groep. In alle multiculturele samenlevingen moeten de verschillende culturele groepen met elkaar leren omgaan en met elkaar kunnen leven. Ze moeten accultureren (Berry, 1997). De klassieke definitie van acculturatie is: ‘Acculturation comprehends those phenomena which result when groups of individuals having different cultures come into continuous fist-hand contact, with subsequent changes in the original cultural patterns of either or both groups’ (Redfield, Linton & Herskovits, 1936, p. 149). Door onderling contact tussen de verschillende etnische groepen kunnen er sociale veranderingen plaats vinden (Berry, 2005). Hierbij zijn twee kwesties van belang (Berry, 1997). De ene is ‘cultureel behoud’. Dit is de kwestie in hoeverre de eigen culturele identiteit behouden wordt. De tweede kwestie is ‘contact en participatie’. In deze kwestie staat centraal in hoeverre men zich moet mengen met de andere culturele groep of in hoeverre men zich vooral bij de eigen cultuur moet houden. Aan de hand van deze twee kwesties worden vier verschillende acculturatiestrategieën onderscheiden (Berry, 1997). De acculturatiestrategie die aangehangen wordt is afhankelijk van de mate waarin men de eigen cultuur wil behouden en de mate waarin men zich wil mengen met de dominante groep. De eerste strategie is assimilatie. In deze strategie wensen de individuen van de minderheidsgroep niet hun eigen culturele identiteit te houden en zoeken ze dagelijks contact met de andere cultuur. Deze strategie staat tegenover die waarin individuen hun eigen culturele identiteit juist wel willen behouden en het contact met andere culturen mijden. Deze strategie wordt separatie genoemd. De derde

strategie is integratie, waarbij er een interesse is in het behouden van de eigen cultuur, terwijl er ook dagelijks interactie is met andere culturele groepen. Deze personen maken deel uit van een groter sociaal netwerk. Als laatst is er een groep die de voorkeur geeft aan de strategie marginalisatie. Deze individuen hebben weinig interesse in het behouden van de eigen cultuur en tegelijkertijd ook geen interesse in contacten met andere culturen (Berry, 1997). Deze acculturatiestrategieën worden in de onderhavige studie onderzocht.

### Acculturatiediscrepanties en welbevinden

Alle jongeren hebben een voorkeur voor een bepaalde strategie. Dit wordt in verband gelegd met hun welbevinden (Stevens et al., 2005). De voorkeur voor een bepaalde strategie is niet alleen afhankelijk van de eigen keuze, maar wordt ook beïnvloed door mensen uit de gehele samenleving. Het kan zijn dat de dominante cultuur een bepaalde acculturatiestrategie oplegt of een bepaalde strategie het meest vereist (Berry, 1997). De ideologie van de dominante cultuur geeft beperkingen en forceert de strategie van de immigranten. Het kan zijn dat de dominante cultuur wil dat de minderheden assimileren, terwijl de minderheidsgroep liever de eigen cultuur behoudt. Hierdoor ontstaan er discrepanties (Roccas et al., 2000). Dit betekent dat de dominante cultuur een andere acculturatiestrategie verwacht van de allochtonen dan zij zelf zouden willen. Het kan ook zijn dat de minderheidsgroep graag wil integreren, maar dat de dominante groep contact met deze groep vermijdt. Dit verschil in acculturatiestrategie en verwachtingen wordt acculturatiediscrepanties genoemd (Roccas et al., 2000). Voor elke acculturatiestrategie bestaat een discrepantie. Een voorbeeld van een discrepantie is de separatiediscrepantie. Hiermee wordt aangegeven dat de minderheidsgroep meer of minder wil separeren dan dat zij denkt dat de dominante groep van hen verlangt (Roccas et al., 2000). Een ander voorbeeld is de assimilatiediscrepantie. Dit houdt in dat de immigranten minder of meer willen assimileren dan dat zij denken dat de dominante groep van hen verwacht. Deze acculturatiediscrepanties worden ook in dit huidige onderzoek onderzocht.

Deze discrepanties kunnen leiden tot een negatief welbevinden (Roccas et al., 2000). De immigranten voelen een bepaalde druk op zich door de meerderheid om bijvoorbeeld te assimileren. Dit tast hun sociale identiteit aan, waardoor zij zich minderwaardig gaan voelen. Uit het onderzoek van Roccas et al. (2000), waarbij immigranten in Israël zijn onderzocht, kwam naar voren dat immigranten het meest vaak willen integreren, daarna separeren en dan assimileren. Dit betekent dat de meeste immigranten hun eigen cultuur willen behouden. Ook kwam naar voren dat de grote meerderheid van de immigranten dacht dat representanten van

de dominante cultuur wilden dat zij meer zouden assimileren, veel meer dan zij zelf zouden willen. Dit laat een discrepantie zien tussen wat de immigranten zelf graag zouden willen en wat ze denken dat de meerderheidsgroep van hen verlangt. Er is nog weinig bekend of de relatie tussen deze discrepanties en het welbevinden van immigranten afhankelijk is van etniciteit. Het onderzoek van Roccas en collega's (2000) is van belang voor het huidige onderzoek, aangezien zij de samenhang tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden hebben aangetoond. In het huidige onderzoek wordt deze samenhang ook onderzocht met daarbij de modererende rol van etniciteit.

Roccas en collega's (2000) hebben hun onderzoek gebaseerd op de zelfdiscrepantietheorie van Higgins (1987). Zijn theorie gaat over discrepanties tussen het zelfbeeld van jongeren en hoe zij denken dat de samenleving hen ziet. Er bestaan verschillende soorten discrepanties volgens Higgins (1987). Uit de onderzoeken van Higgins (1987) komt naar voren dat hoe groter de discrepantie is, hoe meer de persoon hieraan lijdt.

### Etniciteit

Wat is de rol van etniciteit in de relatie tussen acculturatie en welbevinden? Structurele assimilatie kan gemeten worden door participatie op de arbeidsmarkt. Surinamers participeren hierin het meest (66%). Dit percentage ligt bij Marokkanen beduidend lager (44%). Ook zijn Surinamers minder vaak werkloos (32%) dan Marokkanen (58%). Vooral de Marokkanen hebben een lage sociale positie in Nederland (Eldering, 1999; Gijsberts, Huijnk, & Dagevos, 2012). In Marokkaanse families spelen landgenoten en familie een belangrijke rol. Uit onderzoek kwam naar voren dat 48% van de Marokkanen nog nooit contact had gehad met autochtonen. Surinamers bleken meer contact te hebben met de autochtone bevolkingsgroep (Eldering, 1999). Ook bleek dat Marokkaanse gezinnen thuis met name de eigen taal spreken. In Surinaamse gezinnen wordt vaker Nederlands gesproken. Met deze gegevens kan geschetst worden dat Surinamers zich meer met de Nederlandse maatschappij en cultuur mengen dan Marokkanen.

Stevens en collega's (2005) onderzochten de acculturatie van Marokkaanse jongeren in Nederland. Er bleken drie groepen te zijn met een zelfde soort acculturatiepatroon. De eerste categorie voelde zich gemiddeld verbonden met de Nederlandse cultuur en de Marokkaanse cultuur. De tweede categorie voelde zich sterk verbonden met de Nederlandse én de Marokkaanse cultuur. De laatste categorie voelde zich sterk verbonden met de Marokkaanse cultuur, maar weinig met de Nederlandse cultuur. Uit onderzoek van Zwan en Tolsma (2013) komt naar voren dat de Marokkaanse jongeren in Nederland contacten hebben

met jongeren van hun eigen cultuur, maar ook met autochtone jongeren. Eldering (1999) schetst in haar artikel dat allochtonen met een Surinaamse afkomst meer op de Nederlandse cultuur zijn gericht en een betere sociale positie hebben dan Marokkaanse allochtonen, die een grotere culturele afstand hebben tot de Nederlandse cultuur. Het lijkt erop dat Surinamers zich richten op de acculturatiestrategie assimilatie en dat Marokkanen meer geïnteresseerd zijn in het behouden van de eigen cultuur dan de Surinamers.

Zoals eerder beschreven kan de dominante cultuur een bepaalde acculturatiestrategie opleggen of forceren, dat kan leiden tot acculturatiediscrepanties. In de huidige Nederlandse samenleving wordt sterk benadrukt dat de allochtonen actief moeten participeren. Oftewel de acculturatiestrategieën integratie en assimilatie worden benadrukt (Demant, 2005). Dit kan tot gevolg hebben dat er discrepanties ontstaan tussen wat de jongeren zelf zouden willen en wat ze denken dat de maatschappij van hen verlangt. Het is aannemelijk dat deze discrepanties op zijn beurt weer negatief in verband worden gebracht met het welbevinden van de jongeren (Roccas et al., 2000). Volgens Berry (2005) is de integratiestrategie weliswaar het beste voor het welbevinden van de allochtonen, maar het verkeren tussen meerdere culturen met de bijbehorende sociale rollen blijft altijd stressgevend. Dit kan leiden tot psychische problematiek (Bhugra, 2004).

Uit onderzoek van Sam (1998) blijkt dat verschillende etnische groepen een verschillende mate van welbevinden kunnen ervaren. In zijn onderzoek wordt geconcludeerd dat de acculturatiestrategie integratie niet is gerelateerd aan welbevinden. Wonen in een wijk met mensen met dezelfde etnische achtergrond was wel gerelateerd aan welbevinden. Pfafferott en Brown (2006) hebben in Duitsland de acculturatievoorkeur van autochtone en allochtone adolescenten onderzocht. Uit hun onderzoek bleek dat adolescenten uit de meerderheidsgroep integratie en assimilatie prefereerde, terwijl minderheidsgroepen een duidelijke voorkeur hadden voor integratie. Integratie werd meer dan de andere acculturatiestrategieën geassocieerd met contact tussen verschillende groepen en welbevinden. De studie concludeerde ook dat discrepanties tussen de eigen acculturatiestrategie en de strategie van anderen, zoals die ervaren wordt, invloed heeft op welbevinden (Pfafferott & Brown, 2006).

Uit recente studies is naar voren gekomen dat kennismaking met de Nederlandse gebruiken en sociale contacten met autochtonen positief is voor het welbevinden (Kamperman, Komproe & Jong, 2003). Een hoger niveau van acculturatie bleek positief geassocieerd met welbevinden. Of etniciteit een rol speelt in de samenhang tussen acculturatiediscrepancie en welbevinden is nog onbekend. Uit de voorgaande studies komt

naar voren dat etniciteit een rol speelt in acculturatievoorkeur en welbevinden (Eldering, 1999; Sam, 1998). Er is ook naar voren gekomen dat acculturatiediscrepanties en welbevinden negatief met elkaar samenhangen (Roccas et al., 2000). Het zou kunnen zijn dat deze samenhang eveneens afhankelijk is van etniciteit. Het kan zijn dat voor Surinamers de samenhang tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden anders is dan voor Marokkanen.

### Onderhavige studie

Allochtonen in Nederland kunnen ook acculturatiediscrepanties hebben. Elk jaar groeit het aantal immigranten in Nederland (CBS, 2013). Er zijn vier grote groepen allochtonen in Nederland. Dit zijn Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen. De Marokkaanse groep is een grote groep in Nederland met 368 duizend personen. De groep afkomstig uit Suriname wordt vertegenwoordigd door 347 duizend personen. In het huidige onderzoek worden de acculturatiestrategieën en de discrepanties van 14 tot 16 jarige Surinaamse en Marokkaanse jongeren op het VMBO onderzocht. Eveneens wordt het welbevinden onderzocht. Daarna wordt onderzocht of er een relatie is tussen de acculturatiediscrepancie en het welbevinden, bij deze verschillende etnische groepen. De onderzoeksvraag is als volgt: ‘In welke mate is er een relatie tussen de acculturatiediscrepancie en het welbevinden en is dit verschillend voor etnische groepen?’ Deze vraag bestaat uit verschillende deelvragen: Welke acculturatiestrategie wordt vooral aangehangen door de Surinaamse jongeren en welke door de Marokkaanse jongeren? Bestaat er een acculturatiediscrepancie voor de Surinaamse en Marokkaanse jongeren? En is er een samenhang tussen deze discrepancie en het welbevinden van de jongeren en is dit anders voor Surinamers en Marokkanen?

Zoals eerder vermeld hebben eerdere onderzoeken aangetoond dat acculturatiediscrepancies negatief samenhangen met het welbevinden van jongeren (Roccas et al., 2000; Stevens et al., 2005). Op grond hiervan wordt ook in deze studie verwacht dat een acculturatiediscrepancie negatief samenhangt met welbevinden. Er is ook naar voren gekomen dat Marokkanen vaker op hun eigen cultuur gericht zijn dan Surinamers (Eldering, 1999). In deze studie wordt ook verwacht dat de Marokkaanse jongeren minder gericht zullen zijn op de Nederlandse cultuur, dan de Surinaamse jongeren. Er wordt verwacht dat de Marokkaanse jongeren meer gericht zullen zijn op het behouden van hun eigen cultuur dan de Surinaamse jongeren. Aangezien etniciteit een rol speelt in het acculturatieproces, wordt verwacht dat etniciteit ook een rol speelt in de samenhang tussen acculturatiediscrepancies en welbevinden. Aangezien Marokkanen meer gericht zijn op het behouden van hun eigen cultuur en een minder gunstige positie hebben in de Nederlandse samenleving (Gijsberts et al., 2012), wordt

verwacht dat de relatie tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden voor hen sterker geldt dan voor Surinamers. Er wordt vermoedt dat voor Marokkanen de samenhang negatief is. Dat betekent dat hun welbevinden minder wordt naar mate de acculturatiediscrepancie groter wordt. Voor Surinamers wordt dit niet verwacht, aangezien zij bij voorbaat al een gunstigere positie hebben in de Nederlandse maatschappij en dit waarschijnlijk als een buffer kan werken.

Het doel van dit huidige onderzoek is om in kaart te brengen wat de acculturatiestrategieën zijn van de allochtone jongeren, of er discrepanties ervaren worden, of dit samenhangt met het welbevinden van de jongeren en of dit afhankelijk is van etniciteit. Dit is van belang voor het verbeteren van het welbevinden van de allochtone jongeren in Nederland. Als eenmaal duidelijk is welke acculturatiestrategie samenhangt met een hoge mate van welbevinden per etniciteit, kan de bevolking of de overheid deze strategie stimuleren of minder druk uitoefenen op andere soorten strategieën. Dit zal ten goede komen aan de gehele Nederlandse samenleving, zoals minder werkloosheid onder de etnische groepen.

## **Methode**

### *Participanten*

De participanten voor dit onderzoek waren jongeren tussen de 14 en 16 jaar die op het VMBO zaten, theoretische leerweg (VMBO-t) en VMBO gemengde leerweg (VMBO-gl). Om deze doelgroep te bereiken zijn middelbare scholen benaderd. In totaal hebben zeven scholen toestemming gegeven. Uiteindelijk hebben 529 jongeren uit 27 verschillende klassen de vragenlijst ingevuld. Er is vooral geworven in Gouda, Haarlem en Den Haag.

Er is zoveel mogelijk geprobeerd jongeren tussen de 14 en 16 jaar te benaderen. Er is voor de leeftijdsgrens van 14 tot 16 jaar gekozen aangezien jongeren in deze leeftijdscategorie sterk gericht zijn op de ontwikkeling van het zelfbeeld (Erikson, 1995). Er hebben een aantal jongeren meegedaan aan het onderzoek die jonger dan 14 jaar of ouder dan 16 jaar zijn. Er is voor gekozen om deze jongeren toch mee te nemen in het onderzoek, omdat deze jongeren veel omgang hebben met de 14 tot 16 jarige jongeren uit hun klas. De hele steekproef bestond uit 360 autochtonen (68%) jongeren en 169 allochtonen (32%) jongeren. Voor het creëren van een homogene groep is besloten om alleen migranten jongeren met een Marokkaanse of Surinaamse achtergrond mee te nemen in de uiteindelijke steekproef. Het ging om 82 jongeren, waarvan 41 jongens (51%) en 40 meisjes (49%) (1 missing), tussen de leeftijd van



13 en 20 jaar ( $M = 15,13$ ;  $SD = 1,26$ ). Van de allochtone jongeren hadden 50 een Marokkaanse achtergrond (30%) en 32 een Surinaamse achtergrond (19%). Van de migrantenjongeren was 90% in Nederland geboren. Van de leerlingen zat 13% in de tweede klas, 67% in de derde klas en 20% in de vierde klas, waarvan 71 leerlingen (87%) op VMBO-t en 4 leerlingen (5%) op VMBO-gl. Er hebben voornamelijk VMBO klassen meegedaan aan het onderzoek, één Havo klas nam ook deel aan het onderzoek. Er kwamen zeven leerlingen (8%) uit deze Havo klas.

### *Instrumenten*

Er is gebruik gemaakt van een meer omvattende vragenlijst, maar voor dit onderzoek is het beperkt tot twee onderdelen. Om de relatie tussen acculturatiestrategie en het welbevinden te meten is gebruik gemaakt van de Satisfaction With Life Scale en de zelfbeeldvragenlijst voor het meten van acculturatiediscrepanties. Om het moderatie-effect van etniciteit op deze relatie te meten, is etniciteit meegenomen in dit onderzoek. Etniciteit is gemeten aan de hand van de vraag in welk land men zelf is geboren en in welk land de ouders zijn geboren. Als de participant zelf of één van de ouder in het buitenland was geboren, werd deze participant in dit onderzoek beschouwd als allochtoon. Als zowel de jongere als zijn of haar ouders in Nederland waren geboren, werd de jongere beschouwd als autochtoon.

Welbevinden is gemeten met de Nederlandse vertaling van de vragenlijst The Satisfaction With Life Scale (Diener, Emmons, Larsen & Griffin, 1985). Deze schaal meet in hoeverre de participanten tevreden zijn met hun leven. Het is een betrouwbare en valide vragenlijst. Voor autochtonen is de Cronbach's alpha .81 en voor immigranten .77 (Diener et al., 1985). Deze schaal bestaat uit vijf stellingen waarbij de participanten op een vijf-punts Likertschaal moeten aangeven in hoeverre zij het eens zijn met het gestelde (van 'helemaal mee oneens' tot 'helemaal mee eens'). Een voorbeelditem is: 'Op de meeste punten is mijn leven bijna perfect.' Een hogere score op de items duidt op een hogere tevredenheid met het leven. In dit onderzoek heeft deze vragenlijst een Cronbach's alpha van 0.83.

Voor het meten van de acculturatiediscrepanties van de jongeren is de zelfbeeldvragenlijst gebruikt. Deze vragenlijst bevat 108 vragen over het zelfbeeld van de jongeren en over hoe de jongeren denken dat de Nederlandse bevolking hen ziet. Ter inspiratie is de acculturatievragenlijst van Van de Vijver bekeken (Vijver, Helms-Lorenz & Feltzer, 1999). In de voor de onderhavige studie gebruikte vragenlijst is het werkelijke zelfbeeld gebruikt. Dit meet hoe de jongeren zich zelf op het moment van invullen zien. De vragen hebben betrekking op het publieke domein van de participant. Dit betekent dat de

vragen gingen over hoe de participant zich opstelt in de samenleving. Privé zaken bleven buiten beschouwing. Bij elk type zelfbeeld behoorden zes onderwerpen waarvan elk onderwerp twee soorten vragen had. De ene vraag ging over hoe de participant zichzelf ziet of zich het liefst zou willen zien. Een voorbeelditem is: 'Ik woon het liefst in een wijk met zowel Europees-Nederlandse mensen als met mensen uit mijn eigen cultuur.' De andere vraag ging over hoe de jongeren dachten dat de Nederlandse maatschappij hen ziet. Een voorbeelditem is: 'Ik denk dat de Nederlandse maatschappij vindt dat ik het liefst in een wijk woon met zowel Europees-Nederlandse mensen als met mensen uit mijn eigen cultuur.' De zevenpuntbeoordelingsschaal varieerde van 'sterk mee oneens' (=7) tot en met 'sterk mee eens' (=1). Door middel van deze twee soorten vragen kon de discrepantie tussen het zelfbeeld van de jongeren en de zelf-beoordeelde verwachting van de Nederlandse bevolking gemeten worden. Elke vraag bestond uit drie stellingen, waarbij elke stelling een bepaalde acculturatiestrategie typeerde. De eerste stelling werd geassocieerd met integratie, de tweede stelling met assimilatie en de derde stelling met separatie. Marginalisatie is niet in de vragenlijst opgenomen, omdat deze acculturatiestrategie minimaal voorkomt onder migranten (Horenczyk, 1996). De schaal werkelijk zelfbeeld heeft zes schaaltes, waarvan drie schaaltes gericht zijn op de eigen mening en drie schaaltes op het verwachte zelfbeeld. Elke schaal mat een bepaalde acculturatiestrategie. De schalen van de eigen mening hebben een Cronbach's alpha van 0.57 (integratie), 0.62 (assimilatie) en 0.70 (separatie). De schalen van het verwachte zelfbeeld hebben een Cronbach's alpha van 0.65 (integratie), 0.70 (assimilatie) en 0.78 (separatie). Een Cronbach's alpha van 0.70 is de grens voor een betrouwbare schaal (Moore, McCabe & Craig, 2009). Een aantal schalen zit onder deze grens. Hierbij moet tijdens het analyseren van de resultaten rekening gehouden worden. De scores van de items zijn allemaal omgepoold, zodat een hogere score een hogere mate van integratie, assimilatie of separatie betekent.

### *Procedure*

Voor dit onderzoek zijn willekeurig middelbare scholen benaderd. Er zijn informatiebrieven verstuurd naar deze scholen om toestemming te vragen voor het onderzoek. In deze brief stond beschreven waar het onderzoek over ging. Als de scholen toestemming hadden gegeven, zijn er informatiebrieven uitgedeeld aan de desbetreffende klassen. De jongeren namen deze informatiebrief mee naar huis met een bijgevoegd antwoordstrookje. De informatiebrieven zijn ook per mail verspreid naar de ouders. Op deze manier zijn de ouders ingelicht en kon toestemming voor het onderzoek worden gevraagd aan de ouders. Als ouders

hun kind niet mee wilden laten doen aan het onderzoek, hadden zij de mogelijkheid om dit aan te geven op het briefje en dit terug te sturen naar de school. Als dit niet het geval was, is er vanuit gegaan dat er toestemming werd gegeven. Dit wordt passieve instemming genoemd. De jongeren konden zelf ook aangeven niet mee te willen doen met het onderzoek en konden zonder opgave van redenen stoppen met het onderzoek. De vragenlijst is geheel anoniem afgenomen en geanalyseerd.

Voorafgaan aan het onderzoek is een pilot uitgevoerd met de vragenlijst. Deze pilot gaf inzicht in de goede en slechte punten van de vragenlijst. Hieruit bleek dat de vragenlijst nog een aantal kleine aanpassingen nodig had, voordat deze voor het daadwerkelijke onderzoek gereed was. Uit de pilot kwam verder naar voren dat de vragenlijst te lang was om in één keer te maken. Voor het verdere onderzoek is de vragenlijst in twee delen aangeboden. Dit was voor de leerlingen overzichtelijker. Uit de pilot kwam overigens ook naar voren dat de jongeren het woord ‘maatschappij’ niet goed begrepen. Dit woord is veranderd in ‘de Nederlandse bevolking’. De vragenlijst is tijdens een lesuur van de leerlingen ingevuld. De invultijd betrof ongeveer 25-35 minuten.

#### *Data-analyse*

De data zijn door middel van het statistische programma SPSS geanalyseerd. Allereerst is er een univariate data-inspectie gedaan. Er is getoetst of de variabelen normaal verdeeld zijn. Dit is gedaan met behulp van de gestandaardiseerde scheefheid en gepiekttheid en histogrammen. De gestandaardiseerde scheefheid en gepiekttheid mogen variëren van -3 tot 3 om de verdeling tot een normaalverdeling te beschouwen. Uitbijters zijn geïnspecteerd met behulp van boxplots en zijn minder extreem gemaakt als zij meer dan drie standaarddeviaties afweken van het gemiddelde.

Daarna is met de bivariate data-inspectie bekeken of de categorische variabelen genoeg participanten bevatten. Dit is getoetst met behulp van kruistabellen om na te gaan of elke waarde van de categorische variabelen voldoende frequent is gescoord. Voor het inspecteren van bivariate uitbijters zijn scatterplots gebruikt. Er is gecontroleerd voor extreme uitbijters, zodat bekeken kon worden of de data niet te veel beïnvloed wordt door één extreme participant. Met deze scatterplots is ook bekeken of er een lineair verband is tussen de continue respons variabele en de continue predictor variabelen. De homoscedasticiteit is gemeten met een residuenplot.

Dit onderzoek maakt gebruik van een moderatie-analyse. Er is bekeken of de relatie tussen acculturatiediscrepancies en welbevinden afhankelijk is van etniciteit. Voor het meten

van deze relatie is een regressieanalyse nodig. De afhankelijke variabele, in dit geval het welbevinden, is numeriek. Het is een continue variabele. De onafhankelijke variabele, de acculturatiediscrepancie, is eveneens numeriek. Etniciteit is de modererende variabele en is categorisch. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de Surinaamse en Marokkaanse etniciteit. Deze meetniveaus hebben geleid tot een regressieanalyse (Moore, McCabe & Craig, 2009). Op deze manier kon bekeken worden of de samenhang tussen acculturatiediscrepancies en welbevinden door de moderator etniciteit wordt beïnvloedt. Voor een regressieanalyse gelden de volgende aannames: de variabelen zijn numeriek, het verband tussen de variabelen is theoretisch causaal, het verband is lineair en de variabelen zijn normaal verdeeld. Bij uitvoering van de regressieanalyse is rekening gehouden met schending van deze statistische voorwaarden. Het significantieniveau dat wordt gehanteerd is  $\alpha = .05$ .

## **Resultaten**

Aan de hand van een histogram is te zien dat de variabele welbevinden scheef naar links is. De gestandaardiseerde skewness en kurtosis liggen wel tussen de grenzen (zie Tabel 1). De boxplot van de variabele welbevinden laat geen extreme uitbijters zien. In Tabel 1 zijn ook de gestandaardiseerde skewness en kurtosis van de discrepanties van het werkelijk zelfbeeld weergegeven. De kurtosis van assimilatie-discrepancie en de skewness van separatiediscrepancie zijn hoger dan drie. De hoge gestandaardiseerde kurtosis van assimilatie-discrepancie betekent dat deze variabele een hoge gepiekttheid heeft. Veel respondenten scoren in het midden. De hoge gestandaardiseerde skewness van separatiediscrepancie betekent dat deze variabelen een klein beetje scheef naar rechts is. Aan de hand van histogrammen zijn de variabelen beoordeeld als normaal verdeeld. De boxplots hebben geen extreme uitbijters. De scatterplots laten ook geen extreme bivariate uitbijters zien. De homoscedasticiteit is gemeten met behulp van een residuenplot en kan worden aangenomen. De aanname van lineariteit werd niet bevestigd. Er is in de scatterplot geen lineair verband tussen acculturatiediscrepancie en welbevinden. Bij het interpreteren van de resultaten moet hiermee rekening gehouden worden.

Tabel 1.

*De waarden van de acculturatiestrategieën, acculturatiediscrepanties en welbevinden.*

	<i>M</i>	<i>SD</i>	Skewness	Kurtosis	Missing	Uitbijters
Integratie eigen	32.90	6.373	1.57	0.32	3	0
Assimilatie eigen	24.94	7.137	0.51	0.02	4	0
Separatie eigen	27.13	8.085	0.76	0.31	3	0
Integratie maatschappij	30.69	7.106	0.28	1.24	3	0
Assimilatie maatschappij	25.37	7.875	0.75	0.33	4	0
Separatie maatschappij	27.77	8.661	2.33	0.60	3	0
Integratiediscrepanctie	2.21	4.750	-0.97	-0.07	3	0
Assimilatiediscrepanctie	-0.43	4.841	-2.23	3.30	4	0
Separatiediscrepanctie	-0.65	5.283	3.36	2.46	3	0
Welbevinden	3.89	0.896	-3.07	1.25	0	0

De Marokkaanse en Surinaamse respondenten samen hebben als voorkeur integratie ( $M = 32.90$ ;  $SD = 6.37$ ), gevolgd door separatie ( $M = 27.13$ ;  $SD = 8.09$ ) en als laatst assimilatie ( $M = 24.94$ ;  $SD = 7.14$ ), zie Tabel 1. Zij verwachten ook dat de Nederlandse bevolking wil dat zij eerst integreren, dan separeren en dan assimileren. Als de somscores van de eigen acculturatiestrategie vergeleken wordt met de somscores van de verwachte acculturatiestrategie kunnen er drie acculturatiediscrepanties van het werkelijk zelfbeeld berekend worden. Uit de resultaten wordt duidelijk dat de respondenten een integratiediscrepanctie ervaren.

Vervolgens zijn de gemiddelden van de Marokkaanse jongeren en de gemiddelden van de Surinaamse jongeren met elkaar vergeleken voor de zes acculturatiestrategieën met behulp van een t-toets. Voor de eigen integratiestrategie gold  $t(77) = -.55$ ,  $p = .587$ , voor de eigen assimilatiestrategie gold  $t(76) = -2.45$ ,  $p = .016$  en voor de eigen separatiestrategie gold  $t(77) = -.40$ ,  $p = .691$ . Er zijn geen significante verschillen tussen Surinaamse en Marokkaanse jongeren wat betreft de strategieën integratie en separatie. Er is wel een significant verschil in assimilatie. De Marokkaanse jongeren hebben voor assimileren een gemiddelde van 23.38 ( $SD = 6.69$ ) en de Surinaamse jongeren een gemiddelde van 27.31 ( $SD = 7.25$ ) (zie Tabel 2). Voor de verwachte integratiestrategie gold  $t(77) = -2.32$ ,  $p = .023$ , voor de verwachte assimilatiestrategie gold  $t(76) = -3.48$ ,  $p = .001$  en voor de verwachte separatiestrategie gold  $t(77) = -.803$ ,  $p = .424$ . Er is een significant verschil tussen Surinaamse en Marokkaanse jongeren wat betreft de verwachte integratiestrategie en assimilatiestrategie. Er is geen

significant verschil in de verwachte separatiestrategie.

Tabel 2.

*Beschrijvende statistieken van de acculturatiestrategieën en discrepanties van Marokkaanse en Surinaamse jongeren.*

	Marokkanen			Surinamers		
	N	M	SD	N	M	SD
Integratie eigen	47	32.57	6.38	32	33.37	6.44
Assimilatie eigen	47	23.38	6.69	31	27.31	7.25
Separatie eigen	47	26.83	8.17	32	27.57	8.07
Integratie maatschappij	47	29.20	7.04	32	32.88	6.71
Assimilatie maatschappij	47	23.01	7.18	31	28.94	7.63
Separatie maatschappij	47	27.13	8.53	32	28.72	8.09
Integratiediscrepancie	47	3.37	4.85	32	0.49	4.10
Assimilatiediscrepancie	47	0.37	4.30	31	-1.63	5.42
Separatiediscrepancie	47	-0.30	6.01	32	-1.16	4.04
Welbevinden	50	3.88	0.89	32	3.90	0.92

Er is bekeken of de Marokkaanse jongeren en de Surinaamse jongeren een discrepantie ervaren. De discrepantie is berekend door het verwachte werkelijk zelf van het eigen werkelijke zelf af te trekken. Om uit te rekenen of de discrepanties significant waren, is er een one-sample t-toets uitgevoerd waarbij onderzocht wordt of het steekproefgemiddelde gelijk is aan een theoretisch gemiddelde, in dit geval nul. Voor de Marokkaanse jongeren gold voor de integratiediscrepancie  $t(46) = 4.77$ ,  $p = .001$ . Dit betekent dat de Marokkaanse jongeren significant een integratiediscrepancie ervaren met een gemiddelde van 3.37 ( $SD = 4.85$ ). Voor de assimilatiediscrepancie gold  $t(46) = .59$ ,  $p = .557$ . Dit is niet significant. Voor de separatiediscrepancie gold  $t(46) = -0.35$ ,  $p = .732$ . Ook deze discrepantie is niet significant. Voor de Surinaamse jongeren gold voor de integratiediscrepancie  $t(31) = .68$ ,  $p = .501$ . Voor de assimilatiediscrepancie gold  $t(30) = -1.68$ ,  $p = .104$ . En voor de separatiediscrepancie gold  $t(31) = -1.62$ ,  $p = .115$ . Deze zijn alle drie niet significant. De Marokkaanse en Surinaamse jongeren zijn ook met elkaar vergeleken per acculturatiediscrepancie. Voor de integratiediscrepancie gold  $t(77) = 2.76$ ,  $p = .007$ . Dit is een significant verschil. De Marokkaanse jongeren hadden een gemiddelde van 3.37 ( $SD = 4.85$ ) en de Surinaamse jongeren een gemiddelde van 0.49 ( $SD = 4.10$ ) (zie Tabel 2). Voor de assimilatiediscrepancie gold  $t(76) = 1.81$ ,  $p = .074$ . Dit is geen significant verschil. Voor de separatiediscrepancie gold

$t(77) = 0.70, p = .484$ . Dit is ook geen significant verschil.

De gemiddelden van Surinaamse en Marokkaanse jongeren voor welbevinden zijn ook met elkaar vergeleken. Marokkaanse jongeren hadden een gemiddelde van 3.88 ( $SD = 0.89$ ) en Surinaamse jongeren hadden een gemiddelde van 3.90 ( $SD = 0.92$ ) (zie Tabel 2). Hierbij gold  $t(80) = -0.08, p = .938$ . Er is geen significant verschil tussen Surinaamse en Marokkaanse jongeren wat betreft welbevinden vastgesteld.

Voor het meten van een relatie tussen acculturatiediscrepancies en welbevinden met etniciteit als moderator moest een regressieanalyse uitgevoerd worden. Allereerst is nagegaan of er sprake is van significante bivariate correlaties om daarna alleen de significante voorspellende variabelen mee te nemen in de regressieanalyse. Met behulp van een Pearson correlatietest zijn de correlaties tussen welbevinden en de acculturatiediscrepancies gemeten. Hieruit kwam naar voren dat geen van de correlaties significant is. De correlatie tussen welbevinden en integratiediscrepancie had een  $r$  van  $-0.04$ , welbevinden en assimilatiediscrepancie had een  $r$  van  $-0.17$  en welbevinden en separatiediscrepancie had een  $r$  van  $0.10$ . Een regressieanalyse uitvoeren lijkt zinloos aangezien geen van de voorspellende variabelen een significant verband heeft met de afhankelijke variabele. Toch is er per acculturatiediscrepancie een multiële regressie uitgevoerd met welbevinden als afhankelijke variabele en etniciteit als modererende variabele. Er is een interactieterm gemaakt door middel van het centreren van de variabelen en deze daarna met elkaar te vermenigvuldigen. In Tabel 3, 4 en 5 is te zien dat geen van alle regressies significant zijn.

Tabel 3.

*Regressieanalyse integratiediscrepancie en etniciteit met welbevinden.*

	<i>B</i>	<i>SE</i>	$\beta$	<i>t</i>	<i>p</i>
Integratiediscrepancie	-.002	.007	-.014	-.305	.761
Etniciteit	.102	.067	.067	1.512	.131
Interactieterm integratiediscrepancie en etniciteit	-.015	.041	-.016	-.366	.714

Tabel 4.

*Regressieanalyse assimilatie-discrepancie en etniciteit met welbevinden.*

	<i>B</i>	<i>SE</i>	$\beta$	<i>t</i>	<i>p</i>
Assimilatie-discrepancie	-.008	.008	-.046	-1.046	.300
Etniciteit	.078	.068	.052	.052	.251
Interactieterm assimilatie-discrepancie en etniciteit	-.034	.032	-.047	-.047	.298

Tabel 5.

*Regressieanalyse separatie-discrepancie en etniciteit met welbevinden.*

	<i>B</i>	<i>SE</i>	$\beta$	<i>t</i>	<i>p</i>
Separatie-discrepancie	-.001	.007	-.004	-.082	.935
Etniciteit	.105	.068	.070	1.540	.124
Interactieterm separatie-discrepancie en etniciteit	.023	.039	.026	.581	.562

## Discussie

In de huidige studie is onderzocht of etniciteit een modererende rol speelt in de relatie tussen acculturatie-discrepancies en welbevinden. Aan de hand van twee voorgaande deelvragen is deze vraag beantwoord. Ten eerste is onderzocht welke acculturatiestrategie vooral werd aangehangen door de Marokkaanse jongeren en welke door de Surinaamse jongeren. Ten tweede is onderzocht of er een acculturatie-discrepancie bestaat voor Surinaamse en Marokkaanse leerlingen. Uiteindelijk is onderzocht of er een relatie bestaat tussen acculturatie-discrepancies en welbevinden met etniciteit als moderator.

### Acculturatievoorkeur van Marokkaanse en Surinaamse leerlingen

Uit de resultaten kwam naar voren dat Marokkaanse jongeren het liefst integreren, daarna separeren en daarna assimileren. Ook voor Surinaamse jongeren gold dat zij het liefst integreren, daarna separeren en als laatst assimileren. Volgens Berry (2005) is integratie de beste acculturatiestrategie voor een migrant. De migrant komt op deze manier in een groot sociaal netwerk terecht wat positief werkt op zijn welbevinden (Berry, 2005). Als de acculturatiestrategieën van de participanten met elkaar vergeleken worden, wordt duidelijk dat



Surinaamse en Marokkaanse jongeren niet verschillen wat betreft integratie en separatie. Zij integreren en separeren beiden even veel. Er is wel een verschil in assimilatie. Marokkaanse jongeren assimileren minder dan Surinaamse jongeren. Dit betekent dat Surinaamse jongeren dagelijks meer contact zoeken met de andere cultuur en minder gericht zijn op het behouden van hun eigen culturele identiteit dan Marokkanen. Dit is in overeenstemming met de verwachting dat Marokkaanse jongeren minder gericht zouden zijn op de Nederlandse cultuur en meer gericht op het behoud van de eigen cultuur dan Surinaamse jongeren. Uit het onderzoek van Eldering (1999) bleek namelijk dat Marokkaanse jongeren veel waarde hechten aan de eigen cultuur. Het Social Defeat Model zou een verklaring kunnen zijn voor het feit dat Marokkaanse jongeren minder willen assimileren dan Surinaamse jongeren. Veen (2011) heeft onderzoek gedaan naar Marokkaanse jongeren in Nederland. Uit het onderzoek van Veen (2011) bleek dat de Marokkaanse jongeren die meer gericht zijn op de Nederlandse cultuur vaker in voorlopige hechtenis zitten dan Marokkaanse jongeren die zich minder richten op de Nederlandse cultuur. Het zijn juist de jongeren, die graag deel uit maken van de Nederlandse cultuur die vaker in de gevangenis terecht komen. Dit komt vooral door het voelen van een minderheidspositie (Gijsberts et al., 2012). Dit wordt aangeduid met het 'Social Defeat Model', waarbij het gevoel van minderwaardigheid en het zijn van een buitenstaander invloed heeft op een verhoogd risicoprofiel voor delinquentie. De Marokkaanse jongeren die de acculturatiestrategie assimilatie aanhangen, voelen zich juist minderwaardig. Het kan zijn dat de Marokkaanse jongeren daarom minder graag de strategie assimilatie aanhangen.

Wat betreft de verwachte acculturatiestrategie bleek dat de Marokkaanse jongeren dachten dat zij volgens de Nederlandse bevolking het meest moeten integreren, daarna separeren en daarna assimileren. De Surinaamse jongeren hadden het idee dat zij volgens de Nederlandse bevolking het meest moeten integreren, daarna assimileren en als laatst moeten separeren. Beide etnische groepen denken dat zij het meest moeten integreren. Bij het vergelijken van de strategieën, bleek dat er een verschil was in de verwachte integratiestrategie en de verwachte assimilatiestrategie. Er bleek geen verschil te zijn in de verwachte separatiestrategie. Surinaamse jongeren denken meer dat de Nederlandse bevolking integratie van hen verwacht dan dat Marokkaanse jongeren dat denken. Ook denken Surinaamse jongeren meer dan Marokkaanse jongeren dat de Nederlandse bevolking assimilatie van hen verwacht. Uit onderzoek komt naar voren dat er vanuit de Nederlandse maatschappij ook integratie en assimilatie wordt benadrukt (Demont, 2005). Dit komt overeen met wat de participanten van dit onderzoek ervaren. Het verschil tussen wat Surinamers en

Marokkanen denken over de Nederlandse maatschappij geeft zicht op hoe verschillend zij in de samenleving staan.

### Acculturatiediscrepanties

In het geval van de acculturatiediscrepanties is gebleken dat de Marokkaanse jongeren een integratiediscrepantie ervaren. De Surinaamse jongeren ervaren geen acculturatiediscrepantie. Zij ervaren geen druk vanuit de maatschappij voor een bepaalde acculturatiestrategie. De integratiediscrepantie van de Marokkaanse jongeren betekent dat zij een verschil ervaren tussen hoeveel zij zelf willen integreren en hoeveel ze denken dat de maatschappij dat van hen verwacht. Uit de resultaten bleek dat de Marokkaanse jongeren meer willen integreren dan zij denken dat de Nederlandse maatschappij van hen verlangt. Terwijl uit de literatuur naar voren komt dat de Nederlandse maatschappij juist integratie en assimilatie benadrukt (Demant, 2005). Uit de resultaten werd duidelijk dat Marokkaanse jongeren het liefst willen integreren, dus contact met de meerderheidsgroep en het behouden van de eigen cultuur. Toch hebben zij het idee dat de Nederlandse bevolking minder integratie van hen verwacht dan zij zelf zouden willen. Dit werd niet verwacht op grond van voorgaande onderzoeken.

Een verklaring voor het feit dat de Marokkaanse jongeren een discrepantie ervaren komt misschien door het gevoel van minderwaardigheid. Het onderzoek van Gijsberts en collega's (2012) maakte duidelijk dat Marokkaanse jongeren een minderheidspositie ervaren op de arbeidsmarkt. Ze zijn vaker werkloos dan de autochtone jongeren. Het opleidingsniveau van deze jongeren is beduidend lager dan van de autochtone jongeren, evenals hun sociaaleconomische status (Gijsberts et al., 2012). Van alle migrantenjongeren in Nederland hebben de Marokkaans-Nederlandse jongeren de minst gunstige positie wat betreft inkomen. Surinaamse jongeren hebben een hoger opleidingsniveau dan andere immigranten (Gijsberts et al., 2012). De Surinaams-Nederlandse leerlingen hebben de minst grote taalachterstand van de vier grootste niet-westerse groepen. Ze hebben de meeste gunstige inkomenspositie, maar het verschil met de autochtone bevolkingsgroep blijft groot. Het kan zijn dat de Marokkaanse bevolkingsgroep zich minderwaardig voelt waardoor zij ook eerder een acculturatiediscrepantie zullen ervaren, maar dat is niet gevonden in dit onderzoek.

### De samenhang tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden

Als laatst kan geconcludeerd worden dat er geen samenhang bestaat tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden met etniciteit als modererende rol.

Acculturatiediscrepancies kunnen welbevinden niet voorspellen en dit geldt voor Marokkanen en voor Surinamers. Dit is in tegenstelling met de verwachting dat acculturatiediscrepancies negatief zouden samenhangen met welbevinden. In voorgaande onderzoeken werd aangetoond dat acculturatiediscrepancies negatief samenhangen met het welbevinden van jongeren (Roccas et al., 2000; Stevens et al., 2005). In dit onderzoek is er wel een integratiediscrepancie gevonden voor de Marokkaanse participanten, maar er is geen verband gevonden tussen deze discrepancie en hun welbevinden.

Een mogelijke verklaring voor het feit dat er geen verband is gevonden tussen acculturatiediscrepancies en welbevinden is dat 90% van de participanten in Nederland is geboren en waarschijnlijk ook veel omgaan met Nederlandse jongeren. Zij hebben wellicht een groot sociaal netwerk van autochtonen en allochtonen vrienden. De allochtone jongeren die onderzocht zijn, zijn veelal tweede generatie migranten en zijn minder betrokken bij de eigen cultuur dan eerste generatie migranten (Heelsum, 1997). Zij zien vaak Nederland als hun eigen land en zijn minder georiënteerd op de cultuur van hun afkomst dan hun ouders. Dit is een groot verschil met het onderzoek van Roccas en collega's (2000), waarbij de participanten op latere leeftijd naar Israël kwamen. Bij deze participanten was er een grote acculturatiediscrepancie, waardoor zij hun sociale identiteit verloren en zich minderwaardig voelden. De leeftijd van de participanten is ook verschillend tussen dit huidige onderzoek en het onderzoek van Roccas en collega's (2000). Dit onderzoek heeft met name scholieren tussen de 14 en 16 jaar onderzocht, terwijl Roccas en collega's studenten in hun onderzoekspopulatie hadden. Daarbij is ook nog bekend dat tweede generatie migranten zich op een ander manier aanpassen dan hun ouders (eerste generatie migranten). De tweede generatie migranten kunnen wel in biculturele conflicten komen (Bhugra, 2004). Toch passen zij zich sneller aan de meerderheidscultuur aan dan hun ouders (Suárez-Orozco & Qin, 2006).

Een andere verklaring is dat er mogelijk andere factoren invloed hebben op het welbevinden van allochtonen jongeren. Zoals beschreven in het onderzoek van Sam (1998), waaruit blijkt dat de acculturatiestrategie integratie niet is gerelateerd aan welbevinden. Wonen in een wijk met mensen met dezelfde etnische achtergrond werd wel gerelateerd aan welbevinden. Factoren zoals eenzaamheid, lage sociale economische status en gezondheidsproblemen worden gezien als risicofactoren voor een laag welbevinden. Demografische factoren dienen volgens Diener en collega's (1999) als positieve factoren op welbevinden.

### Beperkingen en aanbevelingen

Dat er geen relatie aangetoond kan worden tussen acculturatiediscrepancie en welbevinden, ligt mogelijk aan een aantal beperkingen binnen het onderzoek. Ten eerste moet opgemerkt worden dat tijdens de afnamen van de vragenlijsten het regelmatig voorkwam dat het onrustig was in de klas. De leerlingen waren niet geconcentreerd en hebben mogelijk de vragenlijsten niet zorgvuldig ingevuld. De onderzoekers en de leraren hadden hier strenger op moeten optreden. Ten tweede is het een beperking dat er relatief weinig respondenten hebben deelgenomen aan dit onderzoek. Het is moeilijk om met weinig respondenten een significant effect te vinden. Deze groep zou ook nog eens een selectie kunnen zijn, zodat de steekproef geen representatieve afspiegeling is van de populatie (Leary, 2008). Het kan zijn dat de vele scholen die geen toestemming hebben gegeven om mee te doen met dit onderzoek, de 'moeilijkere' en minder tevreden allochtone leerlingen in de klas hebben. Deze leerlingen zijn dan niet bereikt voor dit onderzoek, waardoor er ook geen samenhang tussen acculturatiediscrepancie en welbevinden geconstateerd kon worden. Volgend onderzoek zou rekening moeten houden met beperkte toegang tot scholen. Het kan ook zijn dat het meetinstrument niet valide was (Leary, 2008). Het kan zijn dat bij allochtonen welbevinden op een andere manier gemeten dient te worden dan bij autochtonen. Het zelfde geldt voor acculturatiestrategie en acculturatiediscrepancie, waarbij het ook kan zijn dat de vragen die gesteld zijn niet exact meten wat er gemeten zou moeten worden. Vervolgonderzoek zou nader moeten bepalen of welbevinden en acculturatiestrategieën en -discrepancies op eenzelfde manier gemeten kunnen worden bij verschillende etnische groepen. Om op een goede manier acculturatie te meten zou eigenlijk gebruik gemaakt moeten worden van interviews. Met behulp van een interview kan er daadwerkelijk naar de mening gevraagd worden en de beleving van de participant wat betreft zijn acculturatieproces (Chirkov, 2009). Op deze manier wordt het acculturatieproces op een adequate manier weergegeven volgens Chirkov (2009).

Ondanks een aantal beperkingen heeft dit onderzoek ook sterke punten. De betrouwbaarheid ten opzichte van de vragenlijst van vorig jaar is verbeterd en was nu goed. Er is getracht een homogene groep te onderzoeken, zodat er uitspraken gedaan konden over een bepaalde groep. Er is voornamelijk op het VMBO in derde en vierde klassen onderzocht. Er is ook rekening gehouden met het definiëren van allochtonen. Er zijn geen derde generatie allochtonen meegenomen in het onderzoek, omdat dit anders te breed werd.

## Implicaties

Hoewel er geen samenhang is gevonden tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden heeft dit onderzoek wel andere verschillen laten zien tussen Marokkanen en Surinamers. Deze verschillen zijn van belang voor de praktische implicaties. Dat Marokkaanse leerlingen een integratiediscrepancie ervaren en minder assimileren dan Surinaamse leerlingen zou van betekenis kunnen zijn voor de behandeling van deze verschillende etnische groepen. Marokkanen en Surinamers zouden wellicht baat hebben bij een behandeling op maat met de voorgaande resultaten in gedachten. Hierbij wordt gedacht aan behandelingen bij overheidsinstellingen en ziekenhuizen. Marokkaanse patiënten zouden het bijvoorbeeld op prijs stellen als zij tijdens hun verblijf in het ziekenhuis invulling kunnen geven aan hun eigen cultuur zoals ze gewend zijn zonder zich geremd te voelen. Als zij op dit soort momenten de vrijheid voelen om op hun manier de dagelijkse activiteiten te doen, zal de integratiediscrepancie minder worden. Om de integratiediscrepancie enigszins terug te dringen moet de maatschappij de integratie van de Marokkaanse bevolkingsgroep steunen. De Marokkaanse jongeren willen integreren, wat betekent dat zij interesse hebben in het behouden van de eigen cultuur, terwijl er ook dagelijks interactie is met andere culturele groepen. Het is wel goed om te weten dat de discrepancie die wordt ervaren door de Marokkaanse leerlingen geen samenhang kent met hun welbevinden. Surinaamse leerlingen ervaren geen discrepancie. Deze etnische groep hoeft niet op een andere manier behandeld te worden dan op dit moment gebeurt.

Dit onderzoek heeft nieuwe inzichten gegeven wat betreft acculturatie bij Marokkanen en Surinamers. Beide etnische groepen integreren het liefst en alleen de Marokkaanse leerlingen ervaren een integratiediscrepancie. De Nederlandse bevolking moet open staan voor de migrantengroepen en het contact aangaan met hen en hen respecteren als zij ook deels hun eigen cultuur willen behouden. Op deze manier zal de integratiediscrepancie van de Marokkaanse allochtonen minder worden.

Dit onderzoek heeft zich alleen gericht op het werkelijke zelfbeeld van de jongeren. Vervolgonderzoek zou de andere zelfbeelden erbij kunnen betrekken en onderzoeken of discrepancies op het gebied van de andere zelfbeelden wel samenhang vertonen met welbevinden.

## Literatuurlijst

- Arends-Tóth, J. & Vijver, F. J. R. van de. (2004). Domains and dimensions in acculturation: Implicit theories of Turkish-Dutch. *International Journal of Intercultural Relations*, 28(1), 19-35.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation and adaptation. *International Journal of Applied Psychology*, 46, 5-34.
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*, 29, 697-712.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L. & Vedder, P. (2006). Immigrant Youth: Acculturation, identity and adaptation. *Applied Psychology*, 55(3), 303-332.  
doi: 10.1111/j.1464-0597.2006.00256.x
- Bhugra, D. (2004). Migration and mental health. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 109, 243-258.
- CBS. (2013). Bevolking; generatie, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering, 1 januari.  
Geraadpleegd op <http://statline.cbs.nl/>
- Chirkov, V. I. (2009). Critical psychology of acculturation: What do we study and how do we study it, when we investigate acculturation? *International Journal of Intercultural Relations*, 33, 94-105.
- Crowne, D. P. & Marlowe, D. (1960). A new scale of social desirability independent of psychopathology. *Journal of Consulting Psychology*, 24(4), 349-354.
- Demant, F. (2005). Meer inpassing dan aanpassing. Over de culturele integratie van migranten in Nederland en Duitsland. *Migrantenstudies*, 21(2), 70 - 86.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Eldering, L. (1999). Integratie van allochtonen: een kwestie van lange termijn. *Samenleving en criminaliteit*,
- Erikson, E. H. (1995). *Childhood and society*. Londen, Engeland: Vintage books.
- Gijsberts, M., Huijnk, W. & Dagevos, J. (2012). *Jaarrapport integratie 2011*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Heelsum, A. J. van. (1997). *De etnische-culture positive van de tweede generatie Surinamers*. (Proefschrift, Vrije Universiteit, Nederland). Verkregen op:

<http://dare2.ubvu.vu.nl/bitstream/handle/1871/13062/Heelsum%20A%20%20van%201997.pdf?sequence=2>

- Higgins, E. T. (1987). Self-Discrepancy: A theory relating self and affect. *Psychological Review*, 94(3), 319-340.
- Horenczyk, G. (1996). Migrant identities in conflict: Acculturation attitudes and perceived acculturation ideologies. In G. Breakwell, & E. Lyons (Eds.), *Changing European Identities* (pp. 241 - 250). Oxford, Engeland: Butterworth-Heinemann.
- Kamperman, A. M., Komproe, I. H. & Jong, J. T. V. M. de. (2003). De relatie tussen culturele aanpassing en psychische gezondheid bij eerste generatie Turkse, Marokkaanse en Surinaamse migranten. *Gedrag & Gezondheid: Tijdschrift voor Psychologie en Gezondheid*, 31(3), 163-174.
- Leary, M. R. (2008). *Introduction to behavioral research methods*. Boston, MA: Pearson Education.
- Moore, D. S., McCabe, G. P. & Craig, B. A. (2009). *Introduction to the practice of statistics*. New York, NY: Freeman and Company.
- Pfafferott, I. & Brown, R. (2006). Acculturation preferences of majority and minority adolescents in Germany in the context of society and family. *International Journal of Intercultural Relations*, 30(6), 703-717. doi: 10.1016/j.ijintrel.2006.03.005
- Phinney, J. S. (1992). The multigroup ethnic identity measure. A new scale for use with diverse groups. *Journal of Adolescent Research*, 7(2), 156-176.  
doi: 10.1177/074355489272003
- Phinney, J. S., & Baldelomar, O. A. (2011). Identity development in multiple cultural contexts. In L. Jensen (Ed.), *Bridging cultural and developmental psychology: New syntheses in theory, research, and policy* (pp. 161-186). New York: Oxford University Press.
- Phinney, J. S. & Devich-Navarro, M. (1997). Variations in bicultural identification among African American and Mexican American adolescents. *Journal of research on adolescence*, 7(1), 3-32.
- Phinney, J. S., Horenczyk, G., Liebkind, K., & Vedder, P. (2001). Ethnic identity, immigration, and well-being: An interactional perspective. *Journal of Social Issues*, 57, 493-511.
- Redfield, R., Linton, R. & Herskovits, M. J. (1936). Memorandum for the study of acculturation. *American Anthropologist*, 38(1), 149-152.
- Roccas, S., Horenczyk, G., & Schwartz, S. H. (2000). Acculturation discrepancies and

- well-being: the moderating role of conformity. *European Journal of Social Psychology*, 30, 323-334.
- Sam, D. L. (1998). Predicting life satisfaction among adolescents from immigrant families in Norway. *Ethnicity & Health*, 3, 5-14.
- Spiecker, B. & Steutel, J. (2003). Zelfconcept en maatschappelijke integratie. *Pedagogiek*, 23(4), 318-329.
- Stevens, G. W. J. M., Vollebergh, W. A. M., Pels, T. V. M. & Crijnen, A. A. M. (2005). Patronen van acculturatie en probleemgedrag bij Marokkaanse jongeren in Nederland. *Nederlands journal of psychology*, 60(5), 153-163.
- Suárez-Orozco, C., & Qin, D. B. (2006). Gendered perspectives in psychology: Immigrant origin youth. *International Migration Review*, 40, 165-198.
- Veen, V. C. (2011). *Risk profiles of youth in pre-trial detention: A comparative study of Moroccan and Dutch male adolescents in the Netherlands*. (Proefschrift, Utrecht University, Nederland). Verkregen op:  
<http://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/208190/veen.pdf?sequence=2>
- Vijver, F. J. R. van de., Helms-Lorenz, M. & Feltzer, M. J. A. (1999). Acculturation and cognitive performance of migrant children in the Netherlands, *International Journal of Psychology*, 34(3), 149-162.
- Zwan, R. van der. & Tolsma, J. (2013). Integratie en depressie. De relatie tussen sociaal-culturele integratie en depressieklachten bij Turkse en Marokkaanse Nederlanders. *Mens en Maatschappij*, 88(2), 177-205.